

Nr. 4 - Advent 2014 - 67. årgang

Hvaler Menighetsblad

God Jul

Innholdsfortegnelse:

Høsthilsen fra Grethe	3
Biskop Atle Sommerfeldt	4
Leder har ordet	6
Menighetsrådet melder	7
Ordføreren har ordet	8
Julemarked	9
Et barn er født på kirkebakken	10
Det begynte i kirken på Hvaler – Europa neste	12
Rett og slett livet	14
Vi synger julen inn i Hvaler kirke	19
På en benk i haven	20
Ved grytene	22
Julebadet	23
Jul og juletrær på 1890-tallet	24
Juleevangeliet	26
Støpte klokker	28
Konfirmant-treff i Hvaler kirke	30
Barnesidene	32
En fin 4-årshelg	35
Hvaler Tweens er i gang!	36
Aktive ungdommer på musikkfronten	38
Gudstjenester	40
Fra foreningslivet på Hvaler	41
Hvaler Trivselskor	42
Adventskonsert i Hvaler kirke – Merethe Løkkeberg Meyer	44
Folkemengdens bevegelse	46
Lions julefest	47

Forsidebildet, "Nativitá", er malt av Carlo Maratta (eller Maratti, begge brukes), italiensk barokk kunstner som levde fra 1625 til 1713. Bearbeidet og lånt ut av Vestby Menighetsblad.

Foto:: Anne Fredriksen

Julehilsen fra Grethe

I løpet av årene har jeg feiret mange juledager rundt omkring i Norge og i utlandet. Den julen jeg aldri glemmer, er den julen som ikke ble som vi forventet. Min søster hadde termin bare noen dager før jul og hele familien gledet seg til en julaften med et nyfødt, lite barn i våre armer. Etter en langvarig og komplisert fødsel fødte hun en stor og velskapt gutt. Men kort tid før han kom ut, hadde hjertet hans sluttet å slå.

På julaften satt hele familien tomhendte selv om det under juletreet lå mange presanger. Tårene trillet da min far leste juleevangeliet og vi sang Deilig er jorden. Brått hadde livet tatt en uventet vending og gitt oss et nytt sår. Kontrastene ble veldig synlige med julens budskap om glede og fred med forventning om smilende og takknemlige ansikter både hos barn og voksne.

Den kvelden lyttet vi til et juleevangelium fullt av uventede hendelser, en lang og slitsom reise, en skitten stall, et nyfødt barn i en krybbe. Guds ankomst til vår sårbare verden. Englene sang om kjærlighet og fred. Vi undret oss over lyset som lyser i mørket.

De fleste av oss bærer på sår som livet har gitt oss. Disse blir ikke borte i en julefeiring med glanset papir. Innimellom er det godt å glemme det som er vondt og bare hygge seg. Innimellom er det vanskelig å overse rommet som ikke lenger fylles av mennesker vi hadde kjær. Nettopp i juledagene kan savnet bli sterkere.

Heldigvis er ikke julehøytiden en feiring av et liv uten sår og sprekker. Det er en feiring av at himmel og jord møttes og møtes nettopp i det sårbare og det uventede. Kanskje Leonard Cohen har rett når han synger: "There's a crack in everything, that's how light gets in."

Velsignet julehøytid!

Mer himmel på jord

I vår del av verden feirer vi jul på den mørkeste og kaldeste tiden av året. Mange vil derfor kalle vår julefeiring en lysfest fordi svært mye av våre dekorasjoner er knyttet nettopp til lys og derav følgende glede. Lyset får først mening når det er mørkt og kaldt. Stearinlys i sommersonne har i grunnen aldri vært noen stor suksess! Da vi feiret jul i Botswana var dette en stor utfordring – det ble ikke skikkelig jul fordi julen i Botswana faller på den varmeste tiden av året! Heldigvis var det ikke lenger sør enn at kveldene var mørke.

«Det sanne lys, som lyser for hvert menneske, kom nå til verden», skriver Johannes når han beskriver hva som skjedde julenatten i Betlehem. I et opphøyet språk tolker han det budskapet som ble formidlet til gjeterne gjennom englenes himmelske lovsang og som vismennene fra den andre siden av Jordanelven med annen tro og annen nasjonalitet fortalte Josef og Maria.

Lyset avdekker Guds kjærlige involvering i menneskenes og verdens liv. Det var ikke tilstrekkelig for Gud at skapelsens

lys gjorde alt liv mulig. Gud hørte ropene fra alle dem som både den gangen og i vår tid opplever at mørkets krefter og virkelighet hele tiden truer med å overskygge livets og kjærlighetens lys. I vår tid blir vi hver eneste dag konfrontert med hvordan mennesker og skaperverk utsettes og trues.

Det er naturlig å tro at den hellige Gud ikke vil bekymre seg om et lite menneskes hverdagsslit. Det er heller ikke umulig å tenke seg at dette lille menneskebarnets hovedoppgave burde være å streve etter å komme opp til himmelens herlighet der livets opphav finnes. Julens budskap er helt annerledes. Det er budskapet om at evighetens lys kommer til oss og blir en del av vår hverdag. Gud gjorde hvert menneske og hele skaperverkets kamp mot mørke og ødeleggelse til sin egen kamp. Guds virkelighet ble synlig og forståelig for oss.

Og Gud fikk sannelig ganske raskt merke at våre liv ikke er en dans på roser. Kong Herodes – slik som så mange herskere etter ham, – ble truet av sannheten om at himmelens tilstedeværelse på jord fantes

i en alminnelig familie i en liten landsby og med fattigfolk ved krybben som det første lovsangskoret. For å være på den sikre siden, massakrerte han alle guttebarna, men klarte ikke å hindre den hellige familie i å flykte til Egypt – etter en tradisjon til dagens Gaza.

Bildet av Maria og barnet på eselet minner oss om at Gud var flyktning. Dette gir oss en særlig forpliktelse til å legge forholdene godt til rette for flyktninger som kommer til oss og blir våre naboer. Måtte vi bidra til at julens lys bli et lys for alle dem som i vår tid flykter fra mørket, enten det er makt-haveres undertrykkelse, utholdelige familieforhold eller mørket innerst i

sjelen - og slik være Guds medhjelpere i å la mer av himmelen bli en del av livet på jorda.

LYSMESSE

i Hvaler kirke

30. november 2014, kl. 15.30

Fakkeltog fra kirken til Skjærhalden torg.
Salg av fakler utenfor kirken.

TENNING AV JULEGRANA

på torget, kl. 17.00.

Hvaler musikkforening spiller.
Gang rundt juletreet og besøk av Lionsnissene med poser.
Salg av gløgg.

Arr: Hvaler Sanitetsforening og Hvaler menighet.

Den første jul i et fremmed land

Einar Morland

For 27 år siden var familien vår på flyttefot. Vi hadde kjøpt hus på Hvaler, og 5 dager før julaften kom vi med stort flyttelass fra Bergen til Skjærhalden. Det ble en spesiell julefeiring. Min kjære er født og oppvokst i Østfold, og tilbragte sine sommere i Kortetjødden (Sponvika). Vi hadde ofte vært på båttur i skjærgården rundt Hvaler på late sommerdager. Nå skulle vi bo på Hvaler hele året, og vi kjente knapt noen her ute i havgapet. Sogneprest Tore med familie ønsket oss hjertelig velkommen her ute i skjærene, og naboen kom på døren med smil og blomsterbukett – men på julaften kjente vi oss likevel temmelig ensomme på nytt bosted. Juletreet var pyntet, og pakker lå og ventet under treet. Vi samlet oss rundt juletreet, hånd i hånd, og skjøtte på med flere bamser for å rekke rundt treet. Og så sang vi noen av de julesangene vi var glade i. Turen kom til julesangen ”Du grønne, glitrende tre, god dag”. Første verset gikk greit. Men så kom vi til vers nummer 2: ”Den første jul i et fremmed land...” Da kom klumpen i halsen og sangen stilnet. Vi så på hverandre og lengtet tilbake. Vi kjente virkelig at vi var kommet til et fremmed land!

Hvaler er ikke lenger fremmed for oss. Vennlige naboer, kollegaer og andre Hvalerfolk har tatt godt imot oss, og vi kjenner at det er her vi hører til. Her er vårt hjem, her har vi mange venner og her trives vi både sommer og vinter. Minnet fra den første julekvelden dukker fremdeles opp ved juletider, men nå kan vi le godt av det.

«Du grønne, glitrende tre» er en julesang

med tekst av danske Johan Krohn (1841–1925). Litt rart å tenke på at forfatteren er dansk, når vi synger om norske flagg! De norske flaggene kan vi nok takke oversetteren for. Jeg mener at det var Nordal Rolfsen som oversatte denne julesangen til norsk, teksten var i alle fall å finne i Nordal Rolfsens lesebok da jeg gikk på skolen. Den mest kjente melodien er komponert av tyskeren Christopher Ernst Friedrich Weyse. Edvard Grieg har også laget en vakker melodi til denne julesangen, men hans melodi er mindre kjent og mindre brukt.

*Du grønne, glitrende tre, god dag!
Velkommen, du som vi ser så gjerne,
med julelys og med norske flagg og høyt i
toppen den blanke stjerne!
Ja, den må skinne, for den skal minne
Ja, den må skinne, for den skal minne
oss om vår Gud, oss om vår Gud.*

*Den første jul i et fremmed land sin store
stjerne vår Herre tente;
den skulle vise vår jord at han den lille
Jesus til verden sendte.
I stjerneglansen gikk engledansen
I stjerneglansen gikk engledansen
om Betlehem, om Betlehem.*

*Om Jesusbarnet fortalte mor så mangen
aften vi satt der hjemme;
vi kan hans bud og hans milde ord, vi vet
at aldri vi dem må glemme.
Når stjernen skinner, om ham oss minner
Når stjernen skinner, om ham oss minner
vårt juletre, vårt juletre!*

Menighetsrådet melder:

Ny lov om gravferder fra 2015 medfører at man ikke lenger automatisk blir begravd i den kommunen der man bor. Vi forventer at mange som ikke har fast bostedsadresse på Hvaler vil ha et ønske om å bli begravd her i fremtiden fordi de kjenner tilknytning til Hvaler som feriested.

Menighetsrådet har i september sendt vårt **budsjettforslag for driften vår i 2015** til Hvaler kommune. Forslaget gjenspeiler de aktivitetene vi nå har bygget opp, og vi har tillit til at politikere og kommuneadministrasjon ser verdien av det arbeidet som prest, stab og frivillige i menigheten utfører.

Søndagsskolen er et tilbud til barna, og nå er det søndagsskole samtidig med Gudstjenesten. Når det er Gudstjeneste i Hvaler kirke, går barna i samlet flokk fra kirken til Drengestua ved Tusenårsstedet. I Spjørøy kirke brukes Tårnrommet til søndagsskole, og trofaste medarbeidere gleder seg når det kommer barn som vil være med i søndagsskolen. Kanskje kjenner du noen barn som vil like å bli med på søndagsskole?

Skille mellom kirke og stat: I 2008 ble det inngått et såkalt **kirkeforlik** i Stortinget, og dette skisserte et planmessig arbeide i de kommende stortingsperioder med sikte på endelig skille mellom stat og kirke i 2017. En oppfølging av kirkeforliket ga oss en Grunnlovsendring i 2012, der relasjonen mellom staten og kirken ble endret. Siden 2012 har ikke lenger den norske stat en offisiell religion, og det statlige kirkestyret ble avviklet. Solberg-regjeringens videre oppfølging (høringsnotatet høsten 2014) starter med å slå fast at det norske samfunnet fremdeles skal ha *forankring i den kristne og humanistiske kulturarv*, men at det skal bli et *tydelig skille* mellom kirke og stat. Staten skal

forplikte seg til å føre en politikk som sørger for at kirken opprettholder statusen som en *folkekirke for alle*, men at den indre selvbestemmelsesrett skal være reell i alle tros- og livssynssamfunn i Norge. Den norske kirke skal også få selvråderett, men Kirken skal fortsatt finansieres over offentlige budsjetter. Menighetenes rettslige og økonomiske selvstendighet skal videreføres. Dette høringsnotatet hadde svarfrist 1. november 2014, og menighetsrådet har benyttet sin rett til å komme med innspill innen svarfristen. Vi påpeker i vårt svar viktigheten av at *alle menigheter skal ha rett til prestetjeneste*, og ellers er vi opptatt av at menighetsrådene også i fremtiden skal kunne *arbeide med kirkelige saker* og ikke drukne i papirarbeid. Kirkemøtet i 2015 skal så ta tak i denne høringen og dens tilsvarende, og så skal Stortinget etter planen behandle og vedta ny kirkelov våren 2016. Loven skal gjelde fra 2017.

Vi trenger flere som vil skrive i Menighetsbladet!

Vi får gode tilbakemeldinger på Menighetsbladet, og vi ønsker at dette fortsatt skal være et ”lokalblad” for Hvalerfolket. Vi har i mange år hatt gode og trofaste bidragsytere til interessante artikler av mange slag, men det tynnes i rekkene og vi trenger nye og flere. Kanskje du er en av dem som har lyst til å dele barndoms- og ungdomsminner med leserne våre? Det som er selvfølgeligheter for de godt voksne, kan være helt ukjent og veldig interessant for både de som vokser opp i dag og for andre seniorer!

Du finner mer om menigheten på denne siden på internett: www.hvaler.kirken.no. I løpet av høsten vil nettsiden vår få ny profil, og vi håper at du vil sette pris på både ny utforming og nytt innhold!

Tiden

Jeg har lyst til å ta for meg noen av våre begreper om elementene våre – jord, luft, ild og vann. I denne sammenheng tenker jeg først og fremst på ild og luft.

Ilden, hva er det? Det er ikke et fast materiale vi kan gripe fatt i. Det er ikke noe vi kan bære med oss uten at flammen får næring slik at den kan brenne videre. Flammene kan fortære oss og alt som er rundt oss, men den kan slukkes.

Vinden, hva er det? Det er heller ikke et fast materiale. Vi kan gripe etter luften, men vi kjenner den ikke. Luft er grunnleggende for alt liv, men også ødeleggende i form av vind. Vind må også ha næring i form av trykk og temperaturforskjeller, men vi kan også til en viss grad beskytte oss mot den.

Tiden, hva er det? Det er heller ikke noe fast materiale, men vi må bære den med oss. Vi kan ikke stanse tiden, vi kan heller ikke fremskynde den, vi kan heller ikke hente tilbake den tiden som er gått. Vi kan stanse alle klokker, men tiden er der likevel. Tiden vil ødelegge oss og alt som er rundt oss, men tiden vil også

være det altoppbyggende siden alt som er på jorden er i en kontinuerlig endring. Vi kan ikke gjemme eller beskytte oss mot tiden. Dette kan sikkert høres skremmende ut, men det bør det på ingen måte være. Tiden kan også være en verdifull gave som vi kan gripe fatt i. Nuet kan vi gripe fatt i. Øyeblikket der smilet erstatter tårer, øyeblikket der velvære erstatter smerter. Et flyktig streif av glede når vi kjenner en mild vind på kinnet. Varmen som sprer seg i kroppen foran ildstedet. Gleden over å være sammen med de man er glad i. Alt er flyktig tid vi har med oss.

Grip tiden, øyeblikket, nuet. Det er akkurat da vi eksisterer, ikke før, ikke senere. Hvis tiden ikke er der, er heller ikke vi. Se på tiden som en verdifull gave.

Ønsker dere alle en riktig god jul og et godt nytt år.

Eivind Borge
Ordfører.

Julemarked på Kystmuseet Hvaler

Foto: Knutt Sandmo

Hvaler Kulturvernforening og Kystmuseet Hvaler inviterer til julemarked på museet for femte år på rad. Lørdag 6. desember kl. 12–15 fylles museumsområdet med god, gammeldags julestemning. På tunet selger lokale produsenter sine varer, og her kan du kjøpe både julegodter, julepynt og julegaver.

Stuene er pyntet til jul på gammeldags vis. Her kan du sette deg ned og kose deg med kaffe og vørterkake/ julekake mens du lærer om jul på Hvaler i gamle dager. Utstillingene på låven holder dessuten åpent. Dette blir siste anledning til å se grunnlovsutstillingen «Norsken, svensken og dansken på Hvaler i 1814».

Ellers vil det være aktiviteter for barn, demonstrering av gamle håndverkstradisjoner, gang rundt juletreet, underholdning og servering av mat og drikke. Velkommen til julemarked!

Et barn er født på kirkebakken

SØR-SUDAN: Da borgerkrigen blusset opp, lot soknepresten i Don Bosco flyktingene slå seg ned på kirkebakken. Her har Cecilie funnet trygghet for seg selv og sine fem barn. Awe Andrea er født på flukt. (Foto: Erik Thallaug/Kirkens Nødhjelp)

Awe Andrea er født på flukt, lykkelig uvitende om konfliktene i Sør-Sudan og om faren som utkjemper noens krig et eller annet sted. Mamma Cecilies fang er hennes egen trygge, lille verden.

Da borgerkrigen i Sør-Sudan blusset opp, lot soknepresten i Don Bosco flyktingene slå seg ned utenfor kirken. I dag er de ni hundre mennesker som bor på kirkebakken, de aller fleste kvinner og barn. Kirkens Nødhjelp sikrer dem rent vann, hygieniske sanitærforhold og annen nødhjelp. Men stadig kommer flere til, nye flyktinger og barn født på flukt. Lille Awe Andrea er ett av dem.

Hun ble født i det samme teltet der ett av

søsknene hennes døde for bare noen måneder siden. Moren Cecilie løfter henne varsomt opp, ammer og vugger babyen med bevegelsene til en sjubarnsmor. Hun forteller med den samme, rolige stemmen om krigens redsler, om den dramatiske flukten, tapet av to barn, om bekymringene og håpet for de fem barna som fortsatt lever.

– Det er ikke mye mat, og teltet er ikke tett. Men vi er glade for å være i trygghet, og vi har rent vann. Når krigen er over, kan vi starte på nytt.

Rent vann til 108 000

Siden jul i fjor har borgerkrigen i Sør-Sudan fordrevet 1,7 millioner mennesker. De fleste flyktingene bor ved FN-baser, i kirker eller under trær.

HYGIENE: To år gamle Peter er ikke så glad for å bli vasket, men mamma Madelena vet at rent vann og god hygiene beskytter mot diaré sykdommer som kolera. Kirkens Nødhjelp har boret én brønn innenfor leiren og én brønn til vertssamfunnet utenfor. I tillegg er det satt opp 12 toaletter og 12 bad, samt en et anlegg for klesvask. (Foto: Erik Thallaug/Kirkens Nødhjelp)

Kirkens Nødhjelp har det siste året drevet en omfattende nødhjelpsinnsetts i tillegg til det langsiktige arbeidet i Sør-Sudan.

Hittil er 80 vannpunkter rehabilitert, og 20 nye brønner er boret, hovedsakelig i tilknytning til leire og tilliggende lokalsamfunn. Det gir tilgang til rent vann for 108 000 personer.

Kirkens Nødhjelp når ut til flyktingene med helsetjenester, telt, tepper, kokekar og hygieneartikler. Men fortsatt er de humanitære behovene enorme.

Gi trygghet til jul!

Kirkens Nødhjelp er Hvaler menighets forlengede arm ut i verden. Gjennom dem kan vi gi husrom, rent vann og nødhjelp til barn som fødes inn i krig og kaos, enten det er i Sør-Sudan, Syria, Gaza eller Nord-Irak.

Dersom du tenker deg på julegudstjeneste denne julen, håper vi du vil støtte arbeidet vi gjør sammen med Kirkens Nødhjelp. Husk å ta med kontanter til kollekten – og vær med å gi trygghet i julegave til barna som trenger det aller mest!

Det begynte i kirken på Hvaler -Europa neste

Ungjenta Frøydis Arntzen Dale fra Utgårdskilen opptrer for tiden på store scener rundt om i Europa. Artistkarrieren startet i en trio sammen med venninen Stine Moe og kulturentusiast Magne Kaspersen i kirkene på Hvaler i konfirmantaldere.

Frøydis Arntzen Dale og Helene Arntzen foran teateret i Nice.

Som en del andre ungjenter på Hvaler fikk hun sin første erfaring med publikum og solosang her. En ganske ideell start, jentene trengte et publikum og publikum liker ungdommer på podiet. Det ble betalte sangjobber etterhvert, og etter en opptreden sang

Frøydis i en bygata i Nice.

hun sammen med Magne Kaspersen en vakker sommerkveld på Bakkevik ved Skjelsbosundet. Her ble hennes artistbegavelse oppdaget av hennes grandtante, Helene Arntzen, som også er fra Hvaler og jobber som profesjonell musiker i Paris.

Deretter ble det audition i Paris i 2011 og sesongansettelse i en internasjonal teatertrupp, ved direktør Irina Brook, som spesialiserte seg på å sette opp det norske stykket Peer Gynt. Stykket ble først oppført ved Salzburgfestivalen i 2011, og i høst har det gått for fulle hus i

Plakaten med navnet til Hvalerjentene på toppen.

Frøydis i kirken sammen med Magne Kaspersen og Eline Barm fra Hvaler.

Nice i Frankrike. I slutten av oktober er det satt opp på Londons største scene og skal fortsette å gå på det nasjonale teateret i Nice i slutten av oktober.

En forrykende forestilling der Frøydis både synger og spiller teater i sentrale roller mens Helene har musikalsk ansvar og spiller saxofon på scenen. Troppen består av skuespillere og musikere fra mange nasjoner, bla. Island, Libanon, Australia, India, USA, Portugal, Japan, Finland foruten Frankrike.

Vel verdt et besøk for de som liker teater i «det kulturelle Europa», og i særdeleshet Peer Gynt med jenter fra Hvaler på scenen.

Magne Kaspersen

Rett og slett livet

Thordis Jørgensen gjennom 91 år

«Jeg må jo ut og luften meg litt», sier hun, «kan ikke sitte her i leiligheten på Gåsebakke. Da drar jeg til byen med bussen, treffer folk.» Før gikk hun på Stranda.

Thordis har alltid truffet folk. I en periode drev hun butikken i Bukta på Papper, en butikk, mora Anne Marie «Maja Bukta» startet opp i 1926 med bensinutsalg til fiskerne, og da huset ble bygd i 1934 solgte hun brød fra kjelleren. Da Hvalerbåten og Rolf Martinsen begynte å anløpe med rutebåtene sine begynte hun å selge melk også. Den første butikken lå i den hvite bua som faren bygde nede ved brygga.

Melka kom i 50 liters spann, og folk stilte seg i kø for å få fløten som lå på toppen. I 1967 overtok Thordis bua og fra da ble det flere varer. I 1968 bygde de den nye butikken for selvbetjening.

«Vi og Jacob Bankerød på Dypedal var de første her ute på Hvaler med trillevogner og selvbetjente butikker.» På slutten kjørte de varer rundt til kunder både på Papper og Vesterøy.

Det var særlig mye å gjøre på sommeren og i påska. «Å ja det ble solgt øl! Vi hadde jo 70 hytter på Laenga i tillegg til hyttene på Seilø, Fredagshølet og båtfolket ellers. De lokale fiskerne kjøpte ikke mye øl, men når det kom sildelag på besøk ble det nok noe ølsalg. De lokale fiskerne kjøpte tobakk, rulletobakk, snus og skrå.» De holdt på til 1985 og solgte da til niesen Anne Siri og mannen Ole Kristian Bernholdt, som drev et par år. Deretter

Thordis 2 år (?)
og fetteren Knut Johansen i Bukta.

overtok Dagmar Helgesen. Hun har nå solgt huset og flytta til Kjøkøya.

I ungdommen jobba Thordis på rekefabrikken, på et bakeri på Gressvik og som hushjelp på Jeløya, men i 1943 gifta hun seg med fiskeren Arne Jørgensen og ble fiskerkone.

Arne hadde vært fisker all sin dag, men da kona overtok butikken hjalp han henne der, og senere da Arne trengte hjelp i fiskebåten, dro hun på seg sjøstøvlene og ble med ham i båten.

Hva var det som fikk deg til å si ja til Arne den gangen i begynnelsen på 1940-tallet?

«Det husker jeg ikke nå, Arne fløy etter ei annen dame først, men det ble meg da», sier hun og ler. «Vi var sammen to – tre

Konfirmasjonen 10 oktober 1938 med Ø-165-H «Alfild» 33,5' og 11 hk Rap motor, eid av Ole Olsen, far til Harald.

år og så gifta vi oss pinseaften, 12 juni 1943.»

Mot slutten av krigen skulle de bygge nytt hus nederst i Pappertuten.

Karl og Magnus Blomkvist, far og sønn, satte opp grunnmuren i 1945. Under bygginga kom fredsbudskapet, og da sa Blomkvisten: Da går vi hjem! Grunnmuren sto naken i 11 år, ikke fordi arbeidsfolka streika, men fordi de ikke fikk tak i byggematerialer etter krigen.

Dette var typisk for Vestre Hvaler i denne glanstida. Det hadde vært optimisme og oppgang siden mellomkrigstida, investeringer i båter og redskap, sjøbuer og hus. Folk hadde skaffet seg

tomter, men måtte i perioder bo hos slekt og venner, i andre etasje eller i bryggerhus og sjøbuer. Man var sikre på at gode tider skulle komme, stiftet familie og investerte slik det er beskrevet i boka «Hvalersamfunnets glansdager».

I Pappertuten ved Vauerkilen brøt de noen små jordflekker til poteter og grønnsaker, mens sjøbu, brygge og båter lå i Langerø, noen hundre meter unna, nærmere butikken i Bukta.

Arne og broren Roald fiska sammen til Roald ble syk. Da trådte Thordis inn som «annen mann» i båten, ei 17 fots eke bygd i Risør på 1970-tallet, med en 4 hk Huskvarna påhenger, - som aldri gikk i

Ålefiske i eka med Roald og Arne, eka som Thordis også drev ålefiske med.

følge sønnen Rolf. Det var sikrere og raskere å ro, mener han. Men de dro da ut fra Pappertuten, passerte «Kavringen» i Vauerkilen og satte kursen nordover forbi Skottet og Båsvika til Valsund, den smale strømmen som veller (Vellesund?) ut og inn av kilen. Strømmen er ofte så sterk ved flo og fjære at det er vanskelig å komme seg ut og inn motstrøms. Valsund forbinder Vauerkilen med storhavet. Her ute mellom holmene nord for Papper og Vesterøy, og østover til Fastlandsveien drev Arne og Thordis med ålefiske. Eka hadde kvasekum i midtpartiet og ellers plass til tener og to «mann». Det ble mye roing ja, innrømmer Thordis, men det var også fordi det var greiest når vi dro oss rundt mellom tenene. Her ute i skjæra traff vi andre fiskere og preka, og på pene dager, og dem var det jo en del av, gikk vi i land på en holme og spiste og tok kaffen.»

Arne og brødrene Helge, Hans, Morten, Alf og Roald, fiska sammen to og to i småbåter. De fiska med bakke, åletener, hummertener og drev med

lystring, men også størjefiske. Sild tok de med not og garn fra vadbåten.

Arne hadde sukkersyke, og fikk et sår på benet som utvikla seg slik at han måtte amputere. Han ble sittende i rullestol i sju år. Samtidig fikk Thordis selv lymfekreft og ble spådd bare noen måneder. Det tok nok livsgnisten fra Arne, som døde 16 juli i 2000, samme dag som Thordis ble operert og fikk en kanyle satt inn i halsen for å kunne puste. Så ble det kurer med cellegift og stråling. Smaken forsvant, men hun har beholdt luktesansen og livet. «Jeg går til kontroll to ganger i året», sier hun og smiler.

Begge sønnene har fiska hele livet, eldstesønnen Helge Jørgen har nettopp blitt pensjonist. Det er jo rart å tenke på, men helt naturlig når man blir så gammel som Thordis. Unaturlig og tragisk er det imidlertid at barna går bort mens en selv lever. Yngste datteren Kirsten døde bare 24 år gammel i 1970, og etterlot seg ei datter på fem år.

Eldstedatteren Magnhild er også

borte. Hun ble bare 51. Men livet lever. Fire barn, syv barnebarn, 15 oldebarn og 4 tippoldebarn er det foreløpig blitt! Veggene er fulle av bilder av dem alle.

To av besteforeldrene til Thordis kom fra Nordby i Onsøy og den andre bestefaren August Olsen kom som snekker fra Lur i Sverige og ble gift med Theodora «Dora» fra Hauge. Nå begynner vi å prate slekt, og jeg forsøker å henge med på en av Hvalerfolkets store samtaleemner.

Innflyttingen til Hvaler har vært større enn til noen andre lokalsamfunn i Østfold. Mange kom hjem med koner fra Tyskland, Danmark, Sverige, og steder i Norge der sjøfolka og fiskerne farta. Mannfolka kom som landryddere, gårdsarbeidere, håndverkere, og mot slutten av 1800-tallet, som stenhoggere, de fleste fra Sverige. Under det store sildefisket på slutten av 1800-tallet kom fiskere og fiskeriarbeidere fra Vestlandet og fra bygdene innover. Hvalers befolkning steg raskere enn alle andre bygder i Østfold utover på 1800-tallet fram til 1910, hvor det begynte å gå tilbake, først og fremst på de østre øyene. Nå øker innflyttingen sterkt igjen.

Under glansdagene utover på 1900-tallet, med vekst i fiskeriene, særlig rekefisket, kom Onsøy-væringene eller «onsingene» som de ble kalt. De lå i båten hele uka her ute ved Hvaler, og etter hvert fikk de bygd seg sjøbuer, som i dag er blitt hytter, de fleste. Det sterke innslaget av Onsøy-fiskere i Papperhavn og på Papper, har nok medvirket til at også de lokale fiskerne her gikk med skyggelue med svart blank skjerm, det såkalte «Onsøybeviset», mens fiskerne i Utgårdskilen gikk med sixpence.

Thordis forteller om livet nede i

Bukta hvor hun ble født i 1923, og vokste opp. «Vi var jo der nede hele dagen sammen med de lokale fiskerne og de som bodde i båtene. Foreldrene våre var ikke redde for oss. Vi klarte oss selv.»

Da hun begynte på skolen på Vesterøy i 1930, ble det en lang tur over fjella og brua over Valsund til Vesterøy. Den nye skolen på Neset, murbygningen (samfunnshuset) var under ombygging til flere klasserom, så i mange år brukte de Bedehuset, Posthuset og Åsli-huset som reserveløsning. Det var ingen bilvei eller sykkelvei på den tida, så skoleveien var en sti opp fra Bukta og østover opp den berømte «Rotabakken», videre opp på fjellet sør for «Pappertoppen». Stien endte sør for Melkabakken (Mjælkabakken) ved nordenden av dagens Marina, hvor «vi skørta ned siste støkket», forteller Thordis. Herfra gikk man sørover langs vannet til brua over Valsund. Brua besto av jernbaneskinner med lemmer på. Vinterstid kunne det være glatt og ugreit å ta seg over og bortover fjellhylla på den andre sida, men de var gjerne en liten gjeng papperunger som gikk sammen, Noen ganger gikk de en sti fra Laenga over mot Tjuvdalen til Valsund, eller helt nord om Melkabakken.

I 1939 kom den nye brua og etter hvert grusveien til Papper, men da var Thordis allerede for lengst utdanna og konfirmert. Å «gå for presten» for å bli konfirmert innebar å ta seg helt over til Spjærøy, til kirken på Dypedal. Det var et dagsprosjekt å komme seg fram og tilbake dit, mens nå er det en biltur på 15 minutter. «Vi gikk en gang i uka fra april til vi sto for presten 10 oktober.

Vi var tre her fra Papper, Anna Jensen, Harald Olsen og jeg, og bortover på

Thordis med eldste sønnen Helge Jørgen nede på brygga.

Vesterøya kom Thordis fra Vauer, Sigrid Kasa, Inger (Nordenga) Hasselhøy, Rolf «Sjømann» Jensen og Randi Arntsen fra Utgård, Rangwald Nilsen Langekil, Olaf Bankerød og Gunne Gundersen Bankerød, Kåre Neset, Mary Pettersen, Helge Vik og Hans Åsli fra Hauge.

Vi gikk over fjella og gjennom skauen over Langekil og Bankerød til Skjelsbo, eller om Utgård og Vetten til Skjelsbo hvor Munda rodde oss over. En lang vei som tok flere timer, men vi hadde det morro på veien. Særlig guttæne fant på mye rart», forteller hun, – og alle som kjenner litt til ungdomsgjengen hun gikk sammen med forstår godt at veien til presten ikke ble kjedelig.

I fjor kom de gjenlevende sammen til 75 års jubileum, og hadde det fortsatt trivelig.

Thordis har levd vel 48 millioner

minutter, og kan ikke huske at noen av dem har vært kjedelige. Dramatikken og det vonde kunne hun gjerne vært foruten, men sånn er rett og slett livet.

Rolf Utgård

I godstolen på Gåsebakke 2014.

Vi synger julen inn i Hvaler kirke

Stemningsfull julekonsert i Hvaler kirke mandag 22. desember kl 19.00

Vi er glade amatører med formidlingsglede som inviterer til julekonsert i en julepyntet kirke. Vårt juleønske er å få bidra med litt god gammeldags julestemning, i en hektiske førjulstid.

Solister: Siri Gjolme Eriksen, Elise S. Olsen med venner fra musikklinjen, Helene Wevling, Kathe S. Olsen og Anne May S. Olsen

Musikk: Svenn Poppe, Klaver og Per Viggo Nilsen, fiolin

Etter konserten inviterer vi tradisjonen tro til kaffe og julekaker i Kirken

Billetter, kr. 100,- selges ved inngangen. Overskuddet går til kirkeens arbeid for barn og unge.

Billetter kan også bestilles på telefon 948 23 621

På en benk i haven

Tore E. Thorkildsen, tidligere sogneprest på Hvaler, gir ut en ny, flott bok i advents- og juletiden. Den bærer tittelen «På en benk i haven» og er en oppfølger av fjorårets bok «Himmel og hav».

I forordet til årets utgivelse skriver han:

En hagebenk rommer historie. Den er arena for den gode samtale mennesker i mellom og hvilested for trette tanker.

Minner om det som engang var. Drømmer som fødes og bæres frem lik fuglens vingeslag under flukt. Samtidig slår hjertet sine slag og minner oss om at det er i nuet vi lever.

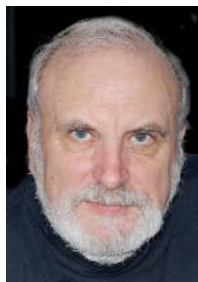
Med disse innledningsordene gir forfatteren oss en pekepinn på hva boka inneholder.

Her finner du et spenn fra «Førstereisgutten» til «De svartå fåren» fra «Hakke-hakkespett» til «Kan du flytte deg litt, prest?» Og videre «En hyllest til mopeden» og «Klokkespillet», bare for å nevne noen av refleksjonenes titler.

Tore E Thorkildsen har en lett penn som gir rom for både humor og ettertanke. Boka inneholder også små dikt.

Refleksjonene og diktene akkompagneres av vakre fargebilder.

En vakker bok!

Ellen

Før og etter

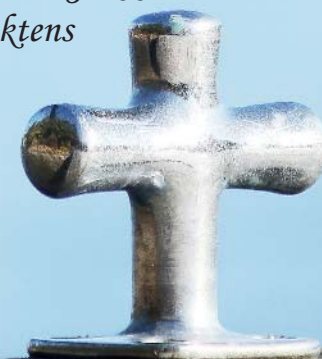
NRK sendte for en tid tilbake en serie om bluesens historie i USA. Det var et møte med enkeltmenneskers musikalitet, suksess og nederlag, fattigdom og kristentro. I et av programmene fikk seerne et møte med Martin Luther King, borgerrettighetsforkjemperen som samarbeidet med alle gode krefter for å bedre afroamerikanernes kår.

King hadde venner innen ulike musikalske miljøer. I forbindelse med julen, sa han: - Caesar disponerte over et palass. Kristus over en krybbe og et kors, men det er denne Kristus som har delt historien i to; i et før Kristus og i et etter Kristus.

Det er altså ikke store statsledere som har delt historien i to. - Det skjedde i de dager. Slik innledes juleevangeliet. I de dager ble verden en annen. Budskapet om ham som ble født i en stall spredte seg raskt. Mennesker bar det frem i ord og gjerning.

La gå at en og annen tumler med tanken om at det med gudesønner som er kommet til verden er noe som er godt kjent i orientens religioner. Sant nok, men kristendommens Gud brukte det språk som folks lengsler og drømmer forsto. Han kom ikke som en supermann som feide alle frekke fra scenen. Han kom til verden i en stall og ikke i et slott. Siden den gang er han å finne i menneskeslektens sidegater på leting etter oss.

*Fra Bibelens skattkiste:
"Men i tidens fylde sendte Gud sin Sønn,
født av en kvinne."
Galaterbrevet kapittel 4, vers 4a*

VED GRYTENE

Juletorsk

Kokt torsk med persillesmør

Ingredienser

1,5 kg fersk torsk i skiver
vann, salt
200 g gulrot
200 g purre

Saus

½ dl vann
400 g usaltet smør
3 ss persille

Trekk torskeskivene forsiktig i lettsaltet vann i 5-10 minutter.
Rens grønnsakene og skjær dem i skiver.
Damp dem så vidt møre i lettsaltet vann med en god klatt smør, (ca 2 ss).

Lag saus med å koke opp vannet. Pisk så smøret i vannet til det skummer. Smak til med salt og pepper. Hakk persille og ha den i like før servering.

Server fisken på fat med tøyserviett under.

Server grønnsaker, poteter og saus til.

God appetitt!

God jul!

Hilsen

Anne og Pål på Havkatten

Julebadet

Den siste forberedelsen man gjorde før alt var klart julaften var å bade. Alle måtte være rene og pene når man skiftet tøy og gikk til bords. I Østfold ble dette kalt for å laue seg. Badet fant sted om ettermiddagen på julaften, umiddelbart før høytiden begynte. Badingen foregikk i et stort kar midt på gulvet. Det kunne være i stua, på kjøkkenet, i bryggerhuset eller på låven. Den spesielle vasken ved jul og St. Hans var hel kroppsvask med oppvarmet vann, skrubbing og børsting.

Vann var en ressurs man ikke sløste med og spesielt ikke badevannet. Dessuten tok det tid å varme opp så mye vann, derfor fikk alle greie seg med det samme vannet. Vanlig skikk var at far i huset

badet først, deretter mor og så alle barna og eventuelt tjenestehjelpere. I Østfold fortelles at de begynte med de minste og avsluttet med bestefar. Et annet østfoldminne forteller at gårdshunden badet til sist. Det fortelles også at de kunne skifte vann et par ganger.

Helst skulle alle ha noe nytt, strømper, undertøy og annet. De minste var ofte nye fra topp til tå. Bordet var fint dekket og alle fikk kaffe og kaker etter lauinga. Andre forteller at de fikk dram hos bestefar etter badet. Nå var det klart til å feire jul.

*Kathrine Lorentzen Sandstrøm,
Kystmuseet Hvaler*

Jul og juletrær på 1890-tallet

Hvaler har alltid vært et relativt homogent samfunn uten store forskjeller på fattig og rik. Tidligere var den største velstanden å finne på de store gårdene, blant skipperfamilier og hos enkelte losfamilier. Det var i disse familiene man kunne unne seg en litt mer overdådig julefeiring enn andre steder. Dette ga seg særlig utslag i maten, og man spiste som regel ribbe eller lutefisk juleaften. Mindre bemidlede familier serverte risengrynsgrot på julekvelden. Hvordan man pyntet juletreet kunne også reflektere den økonomiske stilling.

På 1890-tallet befinner vi oss i stilepoken som betegnes som historismen. Det var en periode med blanding av en rekke stilarter og har derfor også blitt kalt for stilforvirringens tid. Pomponger, dusker, frynser og border ble hyppig brukt. Broderte puter fløt omkring og veggene var overdekorert av familieportretter. Stilen var hjemmehyggelig, men veldig overmøblert. Den har derfor også blitt kalt for klunkestilen (klunke – frynsekvast).

Den overdådige innredningsstilen satte sitt preg på hvordan man pyntet juletrærne. Juletreet skulle være overlesset. Man pyntet trærne med det fineste man hadde, og det var ikke uvanlig å benytte smykker og deler av brudeutstyret.

Papirroser var et populært innslag på juletreet på 1800-tallet, og er blant den eldste juletrepynten vi kjenner. Små blomster, og særlig rosen var et av middelalderens symboler på Jesu fødsel. I Ibsens skuespill "Et dukkehjem" fra 1879 beskrives hvordan Nora pyntet sitt juletre, og her var de vakre papirrosene på plass. På 1890-tallet økte bruken av gull, sølv og glitter, og det var særlig utbredt i borgerskapet og i embedsmannsstanden.

I heftet «Julegodter for Børn» fra 1892 beskrives hvordan man skulle pynte et juletre. Her nevnes epler, gulrøtter, kremmerhus med sukkergodt, glasslykter, liljer, sommerfugler anbragt på en spiral som trekkes ut slik at sommerfuglene ser ut til å «sveve frit i luften i stor afstand fra Trææt». Videre nevnes guirlandere, lys og tynne gull- og sølvtråder som skal danne et «fullstændig og tæt net i og omkring Træet».

Barokk-kurver og små papirstjerner var i tillegg tidsriktige innslag på 1890-tallets juletrær. Bruken av stjerne i toppen ble vanlig først etter 1900. Tidligere brukte man enten en engel, due, lys eller spyd. Juletrefoten var to planker lagt i kors. Foten skal minne oss om det som skjedde i påsken, da Jesus døde på korset for vår skyld.

Det var ikke uvanlig at søndagsskolen på Hvaler hadde julefest på de store gårdene. På Storrød gård på Kirkeøy hadde søndagsskolen fest i finstua. Etter at de hadde gått rundt juletreet og festen var over fikk alle barna høste treet for nissekaker, nøtter, fikener og appelsiner. De fikk også kose seg med løkepler som var dyrket på Storrød. På Hvaler sparte man alltid løkeplene til jul, og de ga den rette høytidsstemning.

Kathrine Lorentzen Sandstrøm,
Kystmuseet Hvaler

Juleevangeliet

Det skjedde i de dager at det gikk ut befaling fra keiser Augustus om at hele verden skulle innskriveres i manntall. Denne første innskrivningen ble holdt mens Kvirinius var landshøvding i Syria. Og alle dro av sted for å la seg innskrive, hver til sin by.

Josef dro da fra byen Nasaret i Galilea opp til Judea, til Davids by Betlehem, siden han var av Davids hus og ætt, for å la seg innskrive sammen med Maria, som var lovet bort til ham, og som ventet barn. Og mens de var der, kom tiden da hun skulle føde, og hun fødte sin sønn, den førstefødte. Hun svøpte ham og la ham i en krybbe, for det var ikke husrom for dem.

Det var noen gjeterne der i nærheten som var ute på marken og holdt

nattevakt over flokken sin. Med ett sto en Herrens engel foran dem, og Herrens herlighet lyste om dem. De ble overveldet av redsel. Men engelen sa til dem: «Frykt ikke! Se, jeg forkynner dere en stor glede, en glede for hele folket: I dag er det født dere en frelser i Davids by; han er Messias, Herren. Og dette skal dere ha til tegn: Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe.» Med ett var engelen omgitt av en himmelsk hærskare, som lovpriste Gud og sang:

«Ære være Gud i det høyeste,
og fred på jorden
blant mennesker Gud har glede i!»

Da englene hadde forlatt dem og vendt tilbake til himmelen, sa gjeterne til hverandre: «La oss gå inn til Betlehem for å se dette som har hendt, og som Herren har kunngjort for oss.» Og de skyndte seg av sted og fant Maria og Josef og det lille barnet som lå i krybben. Da de fikk se ham, fortalte de alt som var blitt sagt dem om dette barnet. Alle som hørte på, undret seg over det gjeterne fortalte. Men Maria tok vare på alt som ble sagt, og grunnet på det i sitt hjerte. Gjeterne dro tilbake. De lovet og priste Gud for alt de hadde hørt og sett; alt var slik som det var sagt dem.

Støpte klokker

Klokker som instrument tilhører gruppen idiofon, det vil si instrumenter som skaper lyd først og fremst ved at de selv vibrerer uten å gjøre bruk av strenger eller membraner. De fleste slagverk-instrumenter som ikke er trommer er idiofoner som trolig er den eldste type av musikkinstrumenter unntatt den menneskelige stemmen.

Klokker støpes av bronselegering, såkalt klokke metall. Det forekommer også klokker laget av støpejern og stål. Klangen i disse klokkene er av langt dårligere kvalitet enn klokker støpt i bronse.

En klokkes klang og stemming er avhengig av dens profil. For å korrigere stemmingen etter støpingen, dreies klokken slik at profilen forandres. Klokkes tykkelse har også betydning for klangen. Av to klokker med samme diameter har den letteste klokken en dypere tone enn den tyngste, men denne siste klinger til gjengjeld kraftigere og lenger.

Slagtonen høres meget sterkt akkurat i det øyeblikk kolven slår mot slagringen, men den har en svært kort levetid. Slagtonen bestemmer klokkes tonehøyde. Undertonen bør klinge en oktav (åtte toner) under slagtonen og har en syngende karakter. Øret oppfatter den

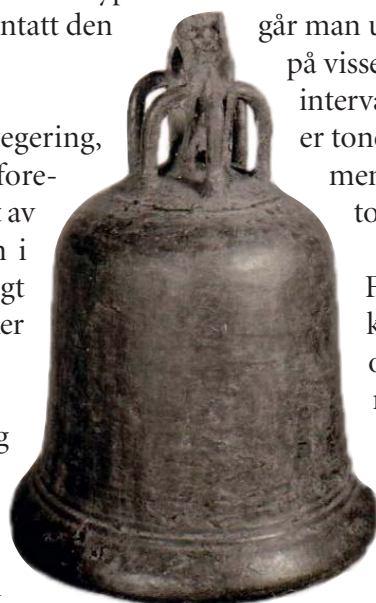
som klokkes hovedtone, og gir inntrykket av at klokken klinger en oktav under slagtonen. Klokker har også overtoner og de viktigste er primen, lille (eller moll) tersen, kvinten og oktaven.

Når flere klokker skal ringes samtidig går man ut fra klanger som er basert på visse harmoniske eller melodiske intervaller. Harmoniske intervaller er toner som klinger sammen mens melodiske intervaller er toner som klinger hver for seg.

Fra 1800-tallet forekommer klokkeklanger i vesterlandsk orkesttermusikk enten som ren lydeffekt, eller med bestemte toner som en del av det musikalske forløp. Da de støpte klokker som regel blir for store og upraktiske å anvende på et podium eller i en orkestergrav, har man laget ulike instrumenter som etterligner klokkeklangen.

Klokker har alltid forekommet i kulturer som har kunnet behandle metall. Det er funnet steinklokker, fajanseklodder, benklodder og treklodder.

Klokkeklang er i alle kulturer blitt brukt i bl.a. fruktbarhets-, innvielses- og offerritualer. Klokker ga også beskyttelse mot demoner og sykdommer. I den nåværende katolske messen brukes

Norges eldste kirkeklokke fra Granvin kirke. Klokkeren er fra 1100 tallet.

håndklodder for å markere høydepunktene i messen, en bruk som stammer fra eldre kulturer.

Klokker har fungert som kommunikasjonsmiddel i ulike sammenhenger for eksempel krig, som varsel om uvær og brann og som tidsmarkering. Typisk er matklokken som sammenkalte gårdsfolk til måltidene.

Dagens støpte klokker stammer fra Lilleasia. Det eldste funnet er fra 800-tallet før Kristus. Fra Asia spredte klokkestøperkunsten seg over hele verden. Antakelig har kelterne ført med seg klokker på sine vandringer fra Asia, over til Italia og videre til Britannia. En annen spredningsvei gikk fra Asia over Svartehavet gjennom Russland til Skandinavia. En tredje vei førte fra Asia til Nord-Afrika, hvor klokkene ble brukt i klostre, noe som fikk betydning for kristendommen.

Den eldste kilden med beskrivelse av hvordan klokker skulle lages er skrevet av en munk for over ett tusen år siden.

Verdens største klokke finnes i Moskva og veier 128 tonn. Norges største klokke finnes i Oslo rådhus og veier 3,9 tonn.

Det finnes klokkespill hvor det er mulig å spille melodier. Klokkespillet på 38 klokker er det største i Norge og finnes i Oslo rådhus.

Norges eneste klokkestøperi er Olsen Nauen A/S utenfor Tønsberg som ble startet i 1844. Dette firmaet støpet i 1983 klokken som i dag brukes i Hvaler kirke.

Den er montert i klokkestøpul utenfor kirken. Monogrammet «XP» og inskripsjonen «Jeg løfter til Gud min sang» er støpt på klokken.

En klokke fra ca. 1200 finnes på loftet i Hvaler kirke. Den er støpt i Nederland og har en inskripsjon i Runer som oversettes til «Sancta Maria eier meg og hennes sønn Kristus og alle Guds helgener og alle

Vår egen klokke i Hvaler Kirke fra 1200 tallet.

hans apostler.» Grunnet sprekker ringes denne klokken svært sjeldent.

Klokken i Spjærøy var støpt i Tønsberg i 1837.

I Norge er det normalt å ringe tre ganger, kl. 10, 10.30 og 10.55, før søndagens gudstjeneste. Det er også tradisjon å ringe inn de store høytidene på kvelden før høytidsdagen. Da veksles det mellom å kime og ring mellom kl. 17 og 18.

Ken Phillips

Konfirmant-treff i Hvaler kirke

Spjørøy 1963:
Bak: Torger Henriksen,
Fredrik Tangen,
Torolf Karlsen,
Olaug Appelgren
(Aleksandersen),
Solfrid Johannesen (Hansen),
Åge Johansen.
Midten:
Gerd Aleksandersen (Jensen),
Astrid H. Jacobsen (Hansen),
Birgitte Pettersen (Jakobsen),
Ingrid Adolfsen (Andersen)?,
Liv Aleksandersen, (Askeli).
Foran: Anne Helene Dahlberg
Hansen og Anne Marit
Kolbeinsen.

Den 23. august skulle vi møtes igjen, vi som var konfirmanter i 1963 - og de som ble konfirmert i 1964.

Det var jo de fra 1964 som hadde 50 års markering, men noen av dem spurte om ikke vi fra året før kunne henge oss på, siden vi ikke hadde hatt noen markering.

Astrid Jacobsen sendte ut sms til alle dem fra 1963, og det var en del som møtte opp.

Nå 50 og 51 år etter, var det flere av oss som var blitt grå i håret, og vi var heller ikke så nervøse for å møtes i kirken.

Leif Sjølie var invitert, men han måtte se på dagsformen. Han hadde ringt til Grethe Hummel og hilst til oss alle. Vi husker alle den veldig høye, snille presten som vi møtte på sommeren i 1963, og som overhørte oss en søndag i august og den neste søndagen ble vi konfirmert. Tror det var 11. august 1963. Flere av oss hadde gått sammen i 8. klasse, og andre

var akkurat ferdig med 7. klasse.

Den gangen var det veldig strengt, i hvert fall hjemme hos meg. Jeg fikk ikke lov til å gå på kino på Spjørøy og heller ikke på dans på Folkets hus. Jeg måtte vite, slikt gjorde man ikke mens en gikk for presten.

Vi var 2 konfirmanter fra Asmaløy, 3 fra Spjørøy og 17 fra Vesterøy. Husker tanta mi, Borghild Østgård, var i menighetsrådet. Hun kom og hjalp oss med å finne riktig størrelse på de hvite kappene.

Kappene hang i et rom innenfor orgelet i Spjørøy kirke.

De fleste var så fine, hadde fått helt nye kjoler og dresser. Jeg hadde hvit skjorte, blått twistskjørt og oransje kordfløyelsvest, og brune, spisse Fine Line-sko. Husker pappa Marthon sa at de skoene var altfor spisse, men det er vel til konfirmasjon og bryllup at jeg kjøpte moderne sko, to helt forskjellige typer.

Men så er vi tilbake i 2014.

Spjørøy 1964:
Bak:
Ellen Solheim Jensen (Johnsen),
Anne Jensen, (Johansen),
Willy Olsen.

Foran: Solveig Gjerløw (Olsen),
Lisbeth Holt Johansen,
Solveig Reinertsen (Johansen)

Kirkøy 1964:
Bjørghild Johansen? (Mathisen),
Sølvi Jensen (Westberg),
Anne Margrethe Sveen,
Ragnhild Kristine Andersen,
(Didriksen),
Solveig Barth Jørgensen.

Bak: Olaf Refne (Larsen)

Navnene våre ble ropt opp i kirken og alle konfirmantene ble velsignet.

For en flott dag i kirken. Det var 150 års markering av sjømannskirken, og en familie fra Tyskland hadde barnedåp. Tore Torkildsen ønsket den tyske familien velkommen på tysk, og også dåpsritualet var på tysk. Sjømannsmisjonen serverte vafler og kaffe i solveggen i strålende Hvaler-Vær.

For konfirmantene fra 1963 fra Spjørøy, og både de fra Spjørøy og Hvaler kirke fra 1964, var det markering med deilig fiskesuppe, kaker og kaffe i Kirkens Hus.

Grethe Prest og to fra diakoniutvalget, sørget for at vi ikke kjedet oss. Grethe hadde en liten spørrekonkurranse fra året 1964.

Før kaffen var vi ute og tok bilder, og siden de fleste av oss kjenner hverandre godt, gikk praten lett, og vi hadde en fin ettermiddag.

Synd at så mange ikke kunne komme, men til dere sier vi vel møtt neste gang. Det kan godt bli reprise om 4 år for oss fra 1963, og om 5 år for dere fra 1964.

Hilsen
1963 konfirmant *Anne Marit Kolbeinsen*

Barnesidene

VITSER OG GÅTER!

Gåte: 3 barn

Moren til Jens har tre barn og ingen er født om vinteren. Den ene heter Mai og den andre heter Juni. Hva heter den tredje?

Vits: Buss full av apekatter

Bussen var full av skoleelever, og på vei til Kristiansand sentrum stoppet bussjåføren ved dyreparken. I et i et forsøk på å være morsom kremtet sjåføren i høyttaleren og sa: "Her må alle apekattene gå av bussen!" Da ropte en liten jente fra bak i bussen: "Men hvem skal kjøre bussen videre til Kristiansand da?"

FÅ VIST TEGNINGEN DIN HER!

Har du lyst til å tegne og få vist den her på barnesidene i Menighetsbladet? Da kan du tegne en tegning der temaet er VINTER! Og send den inn til barneredaksjonen: marius@hvaler.kirken.no

Løs denne REBUS'n:

PREMIE!

Send løsningen inn til marius@hvaler.kirken.no. Har du riktig svar, blir du med på trekningen av en flott CD! Husk å skrive navn, alder og adresse!

Svar på forrige rebus var: **Bibelen.**

Milla og Malene Zaatreh Martinsen hadde riktig svar og ble trukket ut som heldige vinnere der de fikk hver sin CD og hver sin adventskalender.

Svar på gåten: Jens

Skoledag på kystmuseet

Barn i arbeid og lek i gamledager

Sannelig kjempegøy å lære litt om hvordan det var å være barn på Hvaler for 100 år siden! Det syntes i alle fall elevene i 2. klasse som besøkte Kystmuseet på Dypedal, Spjærøy, en solrik og deilig septemberdag. På tunet ønsket Kathrine Lorentzen Sandstrøm, konservator på Kystmuseet, og hennes to hjelpere barna blidt og vennlig velkommen til en annerledes skoledag.

Museet har sin egen spennende, historiske frukthage. Her er det mange fine eple- og pæretrær. Gravensten, Dronningeple,

Kjerringholmeple, Savannaheple og Gammel gråpære er noen av sortene. Å presse saft av nyhøstede epler på den gamle eplepressa var ett av gjøremålene vi fikk være med på. Fruktpressa var tung å håndtere, så deilig eplesaft smakte godt etter jobben. Visste du at Hvaler tidligere var Østfolds største fruktkommune? Det ble dyrket store mengder epler, pærer og plommer og en gang kunne man høste hele 30 tonn pærer på Nordre Sandøy. Vesterøy, Spjærøy og Asmaløy var størst på plommer. Eplene, mest dyrket på Kirkøy og de østre

øyene, var også viden kjent for topp kvalitet og smak. Selveste kong Oscar 2. bestilte hver høst flere kasser Gravensten fra Hvaler hjem til slottet sitt i Stockholm. (Oscar 2. var konge av Sverige- Norge fra 1872 til unionsoppløsningen i 1905.) Barna måtte hjelpe foreldrene med hagearbeid og høsting av frukten på den tiden.

Å hjelpe til med klesvask hørte også med til barns plikter. Uten innlagt vann og vaskemaskin var det en ganske arbeidskrevende og slitsomt jobb. Vaskebrett og store sinkbaljer var i bruk. Såpen var hjemmelaget den også. Elevene hadde med noen klesplagg hver som de vasket på gamlemåten.

Barna hadde også mange andre plikter, men lek hørte likevel med når det var tid og anledning. Lekene måtte barna ofte lage selv.

Kanskje lagde de gøyale sokkedukker slik som vi gjør i dag?

I det fine høstværet var det koselig å spise medbrakt mat ute. Så var det frikvarter og tid til å hoppe og sprette og leke på museets uteområder.

Takk til Kystmuseet for en lærerik og morsom dag!

Ellen

En fin 4-års-helg

Høsten stod for tur og Hvaler menighet var igjen klar for 4-årshelg! Og det var mange barn også! Det ble noen fine og innholdsrike dager for de minste. 20-21. september var det 4-årshelg i Hvaler menighet. Dette er et ledd i Den norske kirkes trosopplæring som er et gratis tilbud til alle 4-åringene.

Skattejakt

På lørdag var det aktivitetsdag og det startet med skattejakt! Trosopplærer Marius Sørлие Eriksen fortalte nemlig at Hvaler kirkes skattekiste var forsvunnet og menigheten trengte hjelp til å finne den! Og det hadde 4-åringene lyst til, så de hjalp til med å lete etter skatten med stor iver! Barna fant gullmynter rundt i hele kirkerommet der de samtidig fikk høre litt om hva som er i kirken som f.eks. døpefonten, prekestolen, bønnekrukka, lysgloben m.m. Orgelet fikk stor oppmerksomhet og alle barna fikk lov til å prøve. Til slutt fant de skattekisten full av skinnende sølv! Flike og stolte barn delte til slutt gullpengene (som var spiselige) seg imellom!

Og så var det en tur til Drengestua der søndagsskolen til vanlig er når det er gudstjeneste i Hvaler kirke. Men først måtte alle få høre kirkeklokka som er plassert utenfor kirken. Alle måtte stå på lang avstand.

Drengestua

I Drengestua øvde 4-åringene på sangen «Hvem har skapt alle blomstene» som de skulle fremføre neste dag. Marius sang også sammen med barna sangen «bæ, bæ, bæ - bæ, bæ, bæ - kan du si meg hvem jeg er» der barna også skulle gjette hvilket dyr man prøvde å etterligne! Dette ble som en innledning til fortellingen om Noas Ark som søndagskolelærer Øyvind Olsen skulle fortelle ved hjelp av flanellograf. 4-åringene satt rolig og fulgte nøye med for denne bibelfortellingen var veldig spennende! Øyvind fikk hjelp av barna til å plassere filtstykkene på riktig plass, noe barna syntes var gøy!

Men nå var barna sultne og de visste hva som ventet dem: boller og saft! Sissel, kona til Øyvind, hadde bakt deilige boller, og siden været var så flott, satt både små og store utenfor Drengestua og koste seg!

Høsttakkefest

Så var søndagen kommet med familiegudstjeneste og høsttakkefest. 4-åringene var aktive på gudstjenesten der de først var med inn i prosesjon og bar frukt og grønnsaker. De fremførte så sangen de hadde øvd på dagen før. Og høydepunktet var nok å få 4-årsboka! Alle de 12 fremmøtte 4-åringene fikk hver sin bok og CD. Etter familiegudstjenesten var alle invitert til å være med på Eplefestivalen på Rove.

Det var godt med hjembakte boller og saft både for barn og voksne. Her er barna som deltok på lørdagen under 4-årshelgen.

Hvaler Tweens er i gang!

Bildet viser flere av barna i Hvaler Tweens som øver på Floren skole.

Nå har Hvaler Tweens startet! Allerede nå har mange sangglade barn blitt med i det nye barnekoret!

Hver uke kommer det «tweens» til Vesterøy bedehus og Floren skole for å synge i Hvaler Tweens. Dette er for barn i alderen 10-13 år. Utenom alderskravet så er det eneste man trenger å være glad i er å synge! Og det har de fremmøtte barna allerede vist! Hvaler Tweens ønsker å være et friskt og livlig «tweens»kor som har et moderne sound.

Barna kommer og øver på sitt nærmeste sted, men noen ganger er alle samlet, spesielt i forbindelse med fremføringer. På Vesterøy Bedehus er øvelsene på tirsdager kl. 14.30 - 15.30 og på Floren skole er øvelsene på onsdager kl. 14.00 - 15.00. Disse øvelsene er identiske.

Hvaler Tweens har et variert opplegg og

med ulik type musikk. Denne høsten har det blitt tatt utgangspunkt i barnesanger fra sangboka «Barnas Lovsang» og en kjent lovsang samt noen julesanger. På nyåret prøver vi oss på mer moderne pop.

Hvaler Tweens har ikke bare vanlige korøvelser. De holder også på med innspilling av en enkel musikkvideo til en av låtene, selv om utfordringen var de mørke ettermiddagene.

Selv om det allerede har møtt opp mange barn, er alle barn innenfor aldergruppen varmt velkommen. Og fra

2015 kan de som fyller 10 år i løpet av året også få bli med i Hvaler Tweens! Kontaktperson og dirigent er Marius Sørli Eriksen som kan kontaktes på tlf. 45001305.

Marius

Bildet viser flere av barna i Hvaler Tweens som øver på Vesterøy bedehus.

Aktive ungdommer på musikkfronten:

– studioinnspilling

Hvaler MusikkVerksted og Marius Sørli Eriksen i Hvaler menighet arrangerte studioinnspilling. Syv ungdommer meldte seg på dette, og de fikk alle prøvd seg å synge én etter én mens de ble tatt opp. Nå er det bare miksen som står på tur før låta er klar.

Hvaler MusikkVerksted kommer til å ha flere tilsvarende prosjekter. Etter nyttår vil det arrangeres låtskrivingsverksted der ungdommene sammen kan skrive låter med både tekst og melodi. Og da satses det på innspilling av noen av låtene.

Thea Marlene Jensen i aksjon foran mikrofon.

Hvaler MusikkVerksted satses både på studio og liveopptreden, og alle ungdommer fra 14 år er velkommen til å delta.

Flinke sangglade ungdommer som er med på et sanginnspillingsprosjekt. Bak fra venstre: Thea Marlene Jensen, Fredrik André Olsen, Emilie Amundsen, Charlotte Kristine Faller Andersen, Frank Jesper Feldt. Foran fra venstre: Cassandra Amalie Skår og Silje Gillerstedt Mogen.

– Live-opptreden

Mange av Hvaler MusikkVerksted sine aktiviteter er sang og spilling i Hvaler menighets ulike arrangementer som f.eks. trosopplæringstiltak og gudstjenester. Et sang- og musikkverksted ble derfor arrangert i forkant av ungdomsgudstjenesten 26. oktober i Spjørøy Kirke. Her ble det øvd inn noen lovsanger og tilsammen var det 14 unge sangere og musikere som var med. Dette ble et stor-lovsangsteam med fullt band der både trommer, elektriske gitarer, akkustiske gitarer, bass, synth, piano og orgel ble brukt. Magne Kaspersen og Marius Sørli Eriksen ledet og støttet de flinke ungdommene. Dette ble en kveldsgudstjeneste med helt full kirke og med absolutt fullt trøkk!

Marius

Ni sangere sang under gudstjenesten. Her synger Frida Kristine Ekeberg.

Full trøkk under gudstjenesten med bl.a. Morten Norvik på bass og Oliver Lien på el-gitar.

Gudstjenester

Alle gudstjenester i Hvaler begynner kl.11.00 – hvis ikke annet er oppgitt. Sjekk annonseringen på forhånd.

Du er alltid velkommen i kirken

Gudstjenester på Hvaler vinteren 2015

Tors 1.jan. kl. 12	Domkirken	Fellesgudstjeneste for Fredrikstad og Hvaler
Søn 4. jan. kl. 11	Hvaler	Familiegudstjeneste. Feiring av Hellig-tre-kongersdagen. Fortellingen om de tre vise menn dramatiseres. 2-3 åringer får egen invitasjon.
Søn 11.jan. kl. 19	Spjærøy	Kveldsgudstjeneste med nattverd
Søn 18. jan. kl. 11	Spjærøy	Gudstjeneste med dåp og nattverd. Søndagsskole.
Søn 25.jan. kl. 11	Hvaler	Gudstjeneste med dåp og nattverd. Søndagsskole.
Søn 1. feb. kl. 11	Spjærøy	Familiegudstjeneste med tårnangenter. 8-åringer får egen invitasjon. Kirkekaffe ved Hvaler-Zacapa.
Søn 8. feb. kl. 19	Hvaler	Kveldsgudstjeneste med ungdommer.
Søn 15. feb. kl. 11	Spjærøy	Familiegudstjeneste. Karneval. Hvaler tweens. 7-åringer får egen invitasjon. Kirkekaffe ved Hvaler Sanitetsforening.
Søn 22. feb. kl. 19	Hvaler	Kveldsgudstjeneste med nattverd.
Søn 1. mars	Spjærøy	Gudstjeneste med dåp og nattverd. Søndagsskole.
Søn 8. mars	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Søndagsskole.
Søn 15. mars.	Spjærøy	Gudstjeneste med dåp og nattverd. Søndagsskole.
Søn 22. mars	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Maria Budskapsdag. Søndagsskole.

Fra foreningslivet på Hvaler

Sjømannsmisjonen

12.01 - 09.02 - 09.03 -
13.04 - 11.05
Kirkens hus kl 19.00.
Velkommen!

Normisjonen

08.01 - 05.02 - 05.03
Kirkens hus kl 18.00. Velkommen!

Hvaler Pleiehjemsforening Dypedalåsen 2015

7.1	Juletefest	kl. 17.00
21.1	Møte	kl. 18.00
18.2	Møte	kl. 18.00
18.3	Møte	kl. 18.00
15.4	Møte	kl. 18.00

Søndre Kirkøy misjonsforening

25.01 - 22.02 - 29.03
Kirkens hus kl 17.00.
Velkommen!

Strikkeklubben

Asmaløy bedehus den første torsdagen i måneden kl. 19. Vær velkommen!

Kontaktperson:

Anne Marit Kolbeinsen, mob 41472251

Asmaløy misjonsforening

Samlinger på Asmaløy bedehus den siste mandagen i måneden kl.19. Velkommen!

Kontaktperson: Anne Hvalgård,
mob. 99583695

Vesterøy misjonsforening

Kontakt Eva Johansen for informasjon om vinterens møter. Mobil: 404 11 188. Velkommen!

Formiddagstreff 2015

Søndag 4. januar, kl. 12:

Juletefest i Kirkens Hus

Onsdag 26. febr., kl. 11: Vesterøy Bedehus

Onsdag 25. mars, kl. 11: Kirkens Hus

Onsdag 22. april, kl. 11: Asmaløy Bedehus

Onsdag 10. juni: Ut i det blå

Hvaler Hagelag

Vinterens møteprogram:

10.februar kl. 19. Medlemsmøte:

Foto i hagen ved Tom-Herman Lie

10.mars kl. 19. Medlemsmøte:

Spiselige vekster i hage og naturen

– introduksjon til Stephen Barstows kurs

i mai. Møtene avholdes på Asmaløy

Bedehus.

Hvaler Trivselskor

Dette er historien om et kor. Det kunne vært historien om hvilket som helst kor, men dette er historien om et kor på Hvaler.

En vennegjeng som var glade i å synge og som sang mye sammen, bestemte seg for å starte et kor.

Asbjørn Rummelhoff og Petter Spæren var to unge menn som sto i spissen for ideen i november 1984 og bare noen uker senere hadde *Vestre Hvaler sangkor* over 20 sangglade medlemmer.

I år er koret på Hvaler 30 år. Vi har brukt mye tid på å grave i historien. Mange morsomme minner er trukket frem. De første årenes aktiviteter er dokumentert i en liten blå notisbok – noen av års-meldingene er skrevet på vers.

Asbjørn Rummelhoff er ikke lenger blant oss og Petter Spæren har overlatt taktstokken til Brita Holmen. Men syv av de opprinnelige vennene er fortsatt med i koret, datter og svigersønn til en av disse er med på 16. året. En av dem som var med å starte koret har sørget for både ett par tenorer og en sopran fra egen barneflokk, og disse har igjen tatt med ektefellene sine. Mange i koret er ektepar, men i bunnen ligger vennskapet.

I jubileumsåret har vi fulgt tradisjoner

– noen gamle og noen av nyere dato:

Vi startet året med Nyttårskonsert på Søndre Sandøy - en årlig tradisjon. I mars hadde vi seminar sammen med et kor fra Grebbestad som vi traff på korfestival i Italia for et par år siden.

Seminaret ble avsluttet med en flott konsert i Grebbestad kirke. Og i april 2015 kommer Grebbestadkoret til Hvaler.

Våren på Hvaler består som oftest av klargjøring av båt og mye hagearbeid. Men det er alltid tid til 17. mai feiring, med tog og underholdning. I jubileumsåret ble den tradisjonelle Sommerkonserten omgjort til en sommerturné på Hvaler. Vi dro rundt i øyriket i buss og stoppet for å synge på Skjærhalden, i en hage på Botne, på Sand Marina, i Utgårdskilen og i Bukta, med avslutning hos Omar på Øykroa i Ødegårdskilen.

Sommeren i år var varm og lang, kor-sangen hvilte - men i august var det full fart igjen.

Jubileumstur til Krakow i september var en stor opplevelse for 36 av korets medlemmer. *Bildet er fra Saltgruvene.*

Så vi gleder oss til fremtiden – og ønsker Hvalers befolkning en riktig god advent og jul.

Kari Tønnesen

Hvaler Trivselskor
og ungdom fra Hvaler
Søndag 7. desember kl. 17:00
i Hvaler kirke
Konserten er en gave til deg fra
Hvaler sanitetsforening

Solist Adam Olsen
Ved piano Leif Bråten
På gitar Magne Kaspersen
Dirigent Brita Holmen
Velkommen til adventskonsert!

Hvaler sanitetsforening ønsker å takke alle innbyggere i Hvaler som støtter vår forening ved kjøp av fastelavnsris og lodd.

En stor takk til handelsstanden i Hvaler for fine gevinster til vår basar. Vi har et godt samarbeid med andre lag og foreninger og med lokalmiljøet forøvrig, og vi er svært takknemlige for positivitet og velvillighet i forbindelse med alle våre arrangement.

Hilsen styret og alle medlemmene i Hvaler sanitetsforening.

Julestemninger

Adventskonsert i Hvaler kirke

Fredag 5. desember kl. 1800

Merethe Løkkeberg Meyer

Mats-André Soli og Ken Phillips akkompagnerer.

Billetter kr. 150,-. Barn gratis.

Hvaler Trivselskor

Spjærøy kirke søndag 21. desember

kl. 16.00 og 18.30

Solist Adam Olsen

Ved piano Øystein Lindberg
På gitar Magne Kaspersen

Dirigent Brita Holmen

Velkommen til julekonsert!

LARS EGIL LANDE

MEK. & SVEIS

Lars Egil Lande

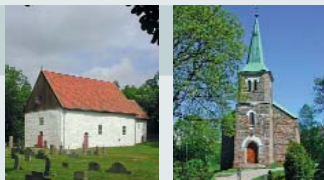
mob.: 91 88 38 97

e-post: lelande@online.no

Skjelsbu 14

1684 Vesterøy

Folkemengdens bevegelse

DØPTE

Hvaler kirke

Live Havstein Haugen

Petra Helgesen

Ariel Emilie Lorentzen

Nora Welde Haugen

Antonia Rosa Lindemann

Angelica Lorentzen Thorvaldsen

Mia Rustad Karlsen

Spjærøy kirke

Aurora Aarflot Johannessen

Oskar Barm Halvorsen

Linnea Dons Jensen

Ingrid Gjerløv Andersen

William Amundsen Bakken

Sindre Rud Lorentzen

Malin Sofie Hansen

Marie Helene Hansen

Max William Brimsholm Nicolaisen

Ingrid Kristine Risan

Lucas Tawan Haraldsen

Vanessa Maria Sperlin-Biernacki

Felix Flodin Mikkelsen

Maria Bernabé Petterøe

DØDE

Hvaler kirke

Aud Lillian Birkelund

Spjærøy kirke

Terje Gjevik

VIELSER

Hvaler kirke

Janine Paulshus og Aleksander Mørkved Larsen

Kari Sofie Kristensen og Øyvind Fauskanger

Spjærøy kirke

Siri Christina Utengen og Lars Utengen

Puttenlegatet

Hvert år siden 1937 har "Puttenlegatet" avsatt midler til utdeling i Hvalersamfunnet. Gjennom menighetsbladet kunngjøres herved legatets utdeling for 2015. Enkelt personer, lag og foreninger kan søke støtte til humanitære- og gode formål. Skriftlig søknad merkes: "Puttenlegatet 2015" og sendes Hvaler kommune v/ ordfører, Storveien 32, 1680 Skjærhalden.

Vi minner samtidig om at hvalerungdom under utdannelse kan søke om støtte til videre skolegang og studier. Disse søknadene merkes med "Utdanning – 2015" og sendes Hvaler kommune v/ordfører, Storveien 32, 1680 Skjærhalden.

Søknadsfrist er 15. januar 2015

Julefest for de eldre i Hvaler

Lionsklubbene i Hvaler

arrangerer førjulsfest for pensjonistene i Hvaler Kommune
på Samfunnshuset på Vesterøy onsdag 17. desember kl. 17:00

Det blir servert julemiddag, kaffe og riskrem m/ tilbehør. OBS: Av hensyn til maten ønsker vi en påmelding i fra dere innen 14. desember til Helge telefon 69377383 / 91314026.

Pris pr. pers. kr.50,-

Det blir julemusikk, allsang og underholdning.

«Julenissen kommer helt sikkert»!

Det går buss fra Skjærhalden kl. 16:00 og tar med de som står langs riksvei 108. Trenger du skyss ut over dette, ta kontakt med Egil Adolfsen, telefon 47871295 eller Helge Fredriksen telefon 91314026.

Julehilsen fra Lions på Hvaler!

Lions Club Hvaler og Lions Club Hvaler/Kirkøy, vil ønske fastboende,

ferierende og alle som har støttet oss med vårt humanitære arbeide dette året en Riktig velsignet Jul og et Godt Nytt År.

Tradisjonen tro får de som er 80 år eller eldre besøk av Lionsmedlemmer for å skifte ut batterier i røykvarsleren og samtidig en hyggelig prat og en liten godbit til kaffekoppen.

Lions julelotteri er allerede i gang med massevis av flotte gevinster! Hvalerfolket og de tilreisende er fantastiske til å støtte opp om Lions. Samtidig har vi et næringsliv her på Hvaler som støtter opp om våre aktiviteter i stort monn! Dette setter vi utrolig stor pris på.

Hjertelig takk til dere!

JØLSTAD

begravelsesbyrå

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Vakttelefon 69 38 54 40 (24 timer)

Farmannsgate 10

www.jolstad.no
begravelsebyråkjeden Jølstad

Lokaleid begravelsesbyrå

Hvaler Dyreklinikk

Tel: 69 37 64 50

Åpningstider

Timeavtaler og telefontid:

mandag til torsdag: kl 08.00-16.00*

fredag: kl 08.00-15.00*

*Kun timeavtale

Drop-in:

Sommer: tirsdag og torsdag:

kl 17.00-20.00**

Vinteren kun tirsdag: kl 17.00-20.00**

Klinikken tilbyr et bredt utvalg av veterinærtjenester innen medisin, kirurgi og forebyggende helsearbeid. Hovedkompetanse: Hund og katt. Vi holder til i det gamle samfunnshuset på Hauge, Vesterøy.

**Ved enkelte anledninger (f. eks etterutdanning/kurs, ferieavvikling osv.) er vi nødt til å avlyse, eller flytte drop-in tiden, og noen ganger holde klinikken helt stengt. Dette blir annonsert på vår facebook-side «Hvaler Dyreklinikk». Gjeldende åpningstider og eventuelle avvik i disse vil alltid være annonsert her. Klikker man i tillegg «Liker» på facebook-siden, vil man automatisk motta disse kunngjøringene.

Ved akutte sykdoms-/skadetilfeller kan man ringe hele døgnet

Tel: 69 37 64 50

Konfirmasjon
Bryllup
Minnestund
Spesielle anledninger
Søndagsmiddag

www.forstereis.no – Tlf.: 91 91 77 33

**Gode opplevelser på
bryggekannten!**

FOTO: TORALF SEIM

DEN
NORSKE
KIRKE

HVALER MENIGHET

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden
Telefon: 69 37 90 37 – Faks: 69 37 95 25
e-post: post@hvaler.kirken.no

Menighetsråd/Fellesråd

Einar Morland, leder
Gilboveien 13, 1680 Skjærhalden
Telefon 69 37 97 72, mobil 934 07 085
e-post: emorlan@online.no

Menighetsrådets/Fellesrådets adresse:
Storveien 12, 1680 Skjærhalden
e-post: post@hvaler.kirken.no

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret, Storveien 12,
1680 Skjærhalden
Ansvarlig utgiver: Hvaler menighetsråd
e-post: post@hvaler.kirken.no
Kontonummer 7050.06.20976

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Ellen Bjørnvall Vikør,
Grethe Hummel, Inger Lise Ottersund,
Einar Morland

Trykk: Møklegaards Trykkeri AS, Fredrikstad
epost: info@moklegaard.no
Layout: Bjarne Haukø

Ansatte

Terje Moen, kirketjener,
egen tlf. 954 57 722
e-post: temo@hvaler.kirken.no

Marianne Haugholt,
kirketjener 50 % stilling
kontomedarbeider 20 % stilling
mobiltlf. 474 79 735
e-post: marianne@hvaler.kirken.no

Ken Phillips, kirkemusiker,
egen tlf. 414 69 147
e-post: keph@hvaler.kirken.no

Grethe Hummel, sogneprest
mobiltlf. 474 79 731
e-post: grethe@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean, kirkeverge/daglig leder
mobiltlf. 474 79 730
e-post: inde@hvaler.kirken.no

Marius Sørli Eriksen, trosopplærer
75% stilling
mobiltlf. 450 01 305
e-post: marius@hvaler.kirken.no

Advent og jul i Hvalerkirkene

Konsserter:

5. desember, kl. 18.00 Hvaler kirke: Adventskonsert – Merethe Løkkeberg Meyer, Ken Phillips og Mats André Solli.
7. desember, kl. 17.00 Hvaler kirke: Adventskonsert – Hvaler Sanitetsforening, Trivselskoret.
13. desember, kl 17.00 Hvaler kirke: Luciakonsert – Maria og Bjørnar Spydevold.
21. desember, kl.16.00 og 18.30, Spjærøy kirke: Julekonsert – Trivselskoret.
22. desember, kl 19.00 Hvaler kirke: Julekonsert – Anne May Sandvik Olsen m.fl.

Gudstjenester:

30. november, kl. 11.00, Spjærøy kirke: Familiegudstjeneste – LysVåken. Hvaler Tweens.
30. november, kl. 15.30, Hvaler kirke: Lysmesse – Hvaler Musikkforening. Hvaler Sanitetsforening. Fakkeltog til Torget.
7. desember, kl. 11.00, Hvaler kirke: Gudstjeneste.
14. desember, kl. 11.00, Spjærøy kirke: Familiegudstjeneste – Ellens barnekor. Lucia og lussekatter.
21. desember, kl. 11.00 Hvaler kirke: Gudstjeneste – Vi synger julen inn.
24. desember, kl. 12.00 Dypedal: Julegudstjeneste.
24. desember, kl. 14.30: Julegudstjeneste i begge kirker med lokale solister.
24. desember, kl. 16.00: Julegudstjeneste i begge kirker med lokale solister.
25. desember, kl. 12.00, Hvaler kirke: Høytidsgudstjeneste.